

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, szerda, június 9

Tizedik évfolyam.

KOLOZSVÁR, 1880. JUN. 8.

(?) Egyszerre érkezik a hír Budapestről: az országos magyar iparegyesület választó gyűléséről és az asztalosok strikéjáról. Mintha csak ki lett volna előre számítva, hogy a két esemény egymás kiegészítésére szolgáljon, jobban mondván, hogy egyik föltegye a kérdést, a másik megadja rá a feleletet. Vajon melyiket tekintjük az elsőnek, s melyiket a másodiknak?

Nálunk, ugyan, a szó valódi értelmében, még nem lehet a munkás-kérdésről beszélnünk: a gyári tőke és a munka-erő még nem fejlődhetett abba az aránytalan viszonyba, a mely, mint látszik, természetsszerűleg idézi elő a kettő conflitását; de azért, tagadhatatlan, egyes előjelek már is mutatkoznak, hogy a világ-forgalom nagy sodra mind jobban és jobban közeledik hozzánk is s egyes hullámcsapások koronkénti ismétlődése azt tanúsítja, hogy legalább hátrányaiban mi is kezdünk részesedni az ipari kultúrának. Ime a budapesti nyomdászok agitatioja a vasárnapi munka ellen; ime a fővárosi asztalosok strikéja — rövid időközben következve egymásután — megannyi adatok ez állítás igazolására.

Nagyobb mérvű panaszra ugyan még nincs okunk. A mi a munkás-kérdés alakjából, ez ideig, nálunk felszínre került, inkább mondható idegennek, mint magyarnak; csak a színhely magyar, de a tényezők, izgatók nagyobb részint idegenek s a magyar munkások egy része inkább csak belesodort eszközként, mint valódi tényezőként szerepelt. A koronként megújuló mozgalmak szervezete sem fejtett ez ideig oly tökélyre, mint a szóvalódi értelmében industrialis államokban látjuk, valamint nálunk még a tőke sem oly nagy és szívtelen a hatalom, hogy a véres összeütközéseket és vészjelző forrongásokat oly magasra csigázza volna, mint a fejlettebb népek közepette sokszor oly ijesztő módon látjuk.

Mindazonáltal tagadhatatlan, hogy a bajt nem akkor kell megelőzni, a mikor már egészen fejünkre nőtt, hanem épen, hogy megelőzhessük, még csirájában le lehetöleg — nem elnyomni, hanem veszélyessé válándó tényezőitől megtisztítani kell s ez által venni ki füllánkját és mérgét.

Sem a tőke egyoldalú túlhatalmasodása, sem pedig a munka-erő túlságos gédelgetése meg nem teremtheti azt az

egyensúlyt, a mely nélkül az erők nem összehatnak, hanem egymást fölemézik. Ellenben, ha a fogyasztás a termelés mértékének megfelelő s ez által mind a tőkének, mind a munkának kilátást nyújt arra, hogy méltányos nyereségben s kielégítő élet-módban részesíti mind a tőke-tulajdonost, mind a munkavégzőt: a fogyasztás oly mediummá válik, a mely megakadályozhatja a két ellentétnek látszó tényező surlódásait.

Ez a közeg hiányzik eddig, legalább abban a mértékben, hogy azt a hivatást betölthesse, a melyet más el nem végezhet s a melynek betöltése nélkül, megszólván, természetsszerű a tőke és munka élet-halál harca. Ennek a közegnek megteremtése, illetőleg megizmosítása a szép földadat, a melyre újabb időben mind többen és többen vállalkoznak a nemzetjobbjaik közül a melynek összegezett képviselőjeként üdvözölhetjük az országos magyar ipar-egyesületet, mai megújult formájában.

Az egyesület, ugyan, már több éves — de, mint rendszeren, a kezdetbeli fölbuzdulás, csakhamar helyet adott az el-lankadásnak s jó darab ideje már azt sem igen lehetett tudni, ha él-e még az elején oly sok zajt keltett egyesület.

A fehérvári kiállítás ismét kellő mederbe terelte az érdeklődést s ugy látszik, hogy az ott megújult remények most már kezdenek megvalósulásnak indulni — legalább az a lelkesedés, melylyel gr. Zichy Jenő az elnöki székre emeltetett, az a férfias szó, melylyel az új elnök székét elfoglalta, s az az ígérlet, hogy helyét csak addig tartja meg, míg az elvállalt kötelességnek eleget bír tenni: kilátást nyújt arra, hogy nálunk az ipari fejlődés nem beteges kinövéssei, hanem életteli alkotásai által is formájában fog kifejlődésre jutni.

Az a legnépszerűbb, mert testestől-lektestől magyar császári és királyi hercege, ki e mozgalomhoz annak idején oly készséggel csatlakozott s a mostani gyűlésről való elmaradását is halaszthatatlan elutasításának hírfüladásával igazolá; az az érdeklődés, melyet a kereskedelmi és iparügyi miniszter a gyűlésen is tanúsított s mindenekelőtt az az egésszé-gebb irány, mely az öntudatra ébredt nemzetben mind általánosabbá lesz, úgy látszik biztosítékul szolgál, hogy a magyar ipar — a tőke és a munka közös érdekeiben találkozáva s az általános fogyasztás által támogatva, méltó helyére

rek legyőzhetetlen előitélete, elhallgattatják majd szíveikben az imádatot, melyről ön beszélt, ha meggyőzők arról fiokat, hogy a becsület tiltja neki velünk összeköttetésbe jóni, családunkkal szövetkezni?...

A szegény nő elhallgatott, nem fejezte be kínzó rettegéssel felvilágosításait, melyek agyába tolultak, s kis idő múlva így szólt szeliden, mely szomorúsággal hangjában, mi szívemig hatott:

— Kérem hagyjon magamra.

XI.

Egy hét telt még el, mi mindnyájunknak hosszúnak tetszett. Pál fogadásához híven, melyet önmagának tett volt, nem jelent meg ez alatt Villardéknál. Az anya a legszomorúbb előérzetnek engedte át magát, a fiatal leány nem bírta fel-fogni e távollét okát; igyekezett fentartani méltóságát, vagy közönyt mutatni, de mély szomorúsága minden percében kitűnt, ámbár naponta újabb melegségeket találtam ki Pál magaviseletének igazolására.

— Ön látta őt? Nem beteg?... akkor miért nem jó hát ide? — kérdezte Georgette. S mikor nem szólt, reám függesztett kérdő tekintete még éke-senszölőbben beszélt. Végre már én is kezdtem félni ama felelet megérkezéséről, mintha valamely előre sejtett szerencsétlenség megerősítését tartalmazná számunkra ez annyira késlekedő válasz; de félelmeink ép oly kevéssé, mint óhajaink nem változtaknak semmit a végzetten. Egy reggel a fiatal Ranceray izgatottan lépett be hozzám, arca nagyon halvány volt.

— Ön nem csalódott uram, — mon-

emelkedik s nem az egyes tényezők torzalkodásában fogyasztja, hanem valamennyi érdekárt összehatásában gyarapítja a maga s ez által a nemzet erejét.

Ez esetben szerencsés auspiciumnak tekinthetjük, hogy a budapesti strikeok és az országos magyar iparegyesület választó gyűlése egymáshoz oly közel esve, ez megadja a feleletet amazok kérdésére.

Az erdélyi birtokrendezés az ország-házban.

A képviselőház ülése június 5-én. (Vége.)

Ez az egyik. A másik azt kívánja, hogy a birtokrendezési eljárással kapcsolatba hozva, azonnal Erdélybe tétessék át az állandó kataszter felvételi munka; és hogy azután a megindítandó birtokrendezési eljárásnál a felmérés költségeit hordozza az állam.

Engedelmet kérek, tisztelt ház, az ország legnagyobb részében megtörtént a tagosítás, a magánosok költségén való felmérés által; de én azt tartom, hogy a tagosítási munkálatok természetében is rejlik, hogy azok felmérési költségei ne az államtól, hanem a birtokosoktól terheljék.

En tehát bármennyire óhajtom is az erdélyi birtokviszonyok rendezését mentől inkább előmozdítani; bár a magam részéről épen ezért ezen törvényjavaslatot elfogadás végett ajánlom; s bár óhajtom, hogy az mentől előbb életbe lépjen: de épen azért, mert ezt óhajtom, azt tartom, nem volna észszerű kapcsolatba hozni oly kívánalommal, a mely — engedelmet kérek a t. képviselő urtól — de a magam részéről is azt tartom, hogy túllépjen annak határát, a mit az államtól méltányosan követelni lehet.

A képviselő úr határozati javaslatának ezen részét sem tartom tehát elfogadhatónak, és általában igen kérem a t. házat, hogy elfogadván ettől függetlenül általánosságban a részletes tárgyalás alapjául e törvényjavaslatot: Ugron képviselő úr határozati javaslatát, a mely mint kifejtém, egyik pontjában tulmegy azon a körön, a melyen belől törvénynyel szemben határozati javaslattal intézkedni lehet, másik pontjában pedig tulmegy annak határán, a mit az államtól méltányosan kívánni lehet, elfogadni ne méltóztassék.

Hát van még Lónyay Menyhért gr. képviselő úr indítványa. (Halljuk!) Az indítvány így szól: „A miniszterium felhívatik, hogy az állandó kataszteri felméri munkálatokat, a mennyire lehet, mentől előbb Magyarország erdélyi részeibe tegye át.”

T. ház! Ha ezeket a szavakat „a mennyi-

dá minden bevezetés nélkül, izgatott, csaknem bosszus hangon, — szűlőim ellenszégűlnek tervezett házasságomnak... Alkalmasint ön jobban ismerte azon okokat, melyek befolyással lehetnek erre; de miután ön tudta azt, miért nézte el, hogy előbbre haladjak? Miért, mondja? Pál egyszerre elhallgatott, mintha a kiejtett vád igaztalansága őt magát is meglepte volna.

Különben, minő jögon várhatnám, hogy ön érdekekkel viseltessék irántam, hogy őszinte, nyílt legyen? Ön oly kevéssé ismert még engem... Bocssáson meg, lázban beszélek... Oh! oly szerencsétlen vagyok!

Kimerülten rogyott egy székre, arcát kezébe rejtve.

Azt hiszem, ép annyira szenvedtem látásánál, mint ő maga.

Ugy tetszett előttem, mintha valóban vétkes lennék a dologban, s Pálnak igaza van, hogy vádolt, igen, úgy éreztem, hogy részese vagyok azon csalásnak, melynek e szegény, becsületes s feláldozatul esett, részese hallgatásom s bátorításom által. Joggal hánnya ezt szememre, ámbár valóban nem tudtam, miként tehettem volna másként.

Magyarázza ki magát, — szól-tam zavartan, — mi történt?

Semmi olyan nem történt, mit ön uram előre ne látott volna azok után, miket én elmondtam önnek atyám jellemét illetőleg, ha a Dannemassené története, kit Párisban Villardnénak hívnak, igaz.

De hisz ön előtt tudva volt, hogy azon egyén, kiről szólt, külön él fér-jétől?

re lehet, áttegye“ értelmezni akarjuk, azt mondatnám, és ha nem akarék teljes őszinteséggel nyilatkozni a ház előtt, azt mondatnám, fogadjuk el, mert hisz a mennyiben nem lehet, ez nem fog megtörténni.

De emlékeztetem a t. házat, hogy midőn a kataszteri felmérés költségeiről volt szó, a pénzügyi bizottságban felmerült azon kívánság, — s a kormány is magáéva tette, és ház is tudomásul vette a pénzügyi bizottság jelentése alapján — hogy ezen állandó kataszteri felmérések folytonosságban eszközöltesse, azaz a hol megkezdettek, onnan folytattassanak, nem pedig úgy, hogy a hol megkezdettek, félbenhagyassanak és a munkálat máshová tétessék át. Ezzel szemben úgy hiszem t. ház, midőn ez történt, akkor, midőn a kataszteri munkálatok költségei megszavaztattak és midőn a költségek is erre való tekintettel szavaztattak meg, ezzel szemben most rögtön azt mondani: Hagyassanak félbe és tétessenek át az állami kataszteri munkálatok az erdélyi részekbe: nem lehet.

És így ezen határozati javaslatot, őszintén kimondom, elfogadhatónak nem tartom, és ha elfogadtatnék, sikeresnek nem tartom, mert lehetősége sincs meg annak, hogy e munkálatok rögtönözve ez év folyamában áttétessenek. Ha a képviselő urak közt némelyeknek az a nézetük, hogy helyes volna az állandó kataszteri munkálatoknak Erdélybe áttétele, akkor lesz helyén, ezt szóba hozni, midőn néhány hónap múlva a kataszteri munkálatok költségeinek megszavazásáról lesz szó, a mikor a kérdést minden oldalról megvitatni és a költségeket is ehhez alkalmazni lehet. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ezek előrebocsátása után és kijelentve, hogy a kormány akkor kész lesz a dolog érdemleges tárgyalásába bele bocsátkozni és készséggel a lehetőségig megtenni azt, a mi az erdélyi érdekeknek kedvezhet a nélkül, hogy Magyarország egyéb részei érdekeinek ártana: most igen kérem, méltóztassék a t. ház a törvényjavaslatot a többi indítvány mellőzésével elfogadni. (Helyeslés.)

Papp György: Fölremagyarázott szavaim értelmének helyreállítását végett és személyes kérdésben vagyok bator szót emelni. (Halljuk!) Én mindenekelőtt visszautasítom magamtól azt, mintha mondtam volna, hogy a szentesített törvényt ne tartsuk meg.

En nyilatkozatomban csak rámutattam sorára azon törvényeknek, melyek nélkülözik a morális alapot. Egyébiránt kijelentem, hogy én valamint eddig felfogtam hazafini kötelességeimet és azokat a t. miniszterelnök ur fenyegetésén kívül is teljesítettem, úgy jövőben is fogom teljesíteni és nem fogok alkalmat nyújtani a t. miniszterelnök urnak, nem tudom, minő óvációk

— De hát csak erről van-e szó vele? Nekem úgy írták le a férjét, mint tiszteletré méltó becsületes embert, bár kissé különös szeszélyekkel bíró, és a mit pedig a nőtől láttam, az merőben kizár minden feltevést arra, hogy olyennek botlást követhetett el, mely után egy nő örökre bukottnak marad... Azt képzeltem tehát, hogy egyike azon összeférhetlenségi, félreértési eseteknek áll fenn közöttük, melyek gyakran eltávolítják egymástól a házastársakat, a nélkül, hogy valamelyik kettőjük közül különösebben hibás lenne. A leány kitiűnő jó nevelése eléggé látszék bizonyítani az anya jó tulajdait. Szóval azt hittem, mit hinni óhajtottam, mit most is még hinni akarok, — szól Pál, hévvel állva fel szé-kéről, mintegy benső sűgallatnak engedve, — mert a végén is uram, — folytatta remegő, csaknem esdeklő hangon, felém fordulva, — atyám csalódhatott, az is lehet, hogy balúl értesítették őt... Annyi rossz indulatú ember van a vidéken, valamint mindenütt, de ott tán még több, mint máshol. Mondja, kérem, mondja, hogy hazudtak atyámnak...

— Bizonyynal sok mesét tettek még a valósághoz, — felelttem némi zavarral. — A túlzás oly esetekben csaknem elkerülhetetlen...

— Oh istenem! alig merem ismételni ön előtt az aljasságok ama szövetségét, melylyel őt vádolják... Azt állítják, hogy a Georgette anyja kedvesével szökött meg férje házától, hogy megváltoztatta nevét azért, hogy szabadabban folytathassa erkölestelen életét Párisban, hogy az a Thymeral úr... De mindez nem igaz, hazugság nemde?... Én biz-

elérésére az által, hogy fenyegetéseit ellenem érvényesítse. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

Lónyay Menyhért gr. Csak pár szóval kívánom az általam mondottakat rektifikálni azon értelmezés ellenében, melyet a t. miniszterelnök ur azoknak adott. Távol volt tőlem, hogy én azt képzeltem volna, hogy az állandó kataszter egy-szerre Erdély legkeletibb oldalára tétessék át. De miután Magyarország erdélyi határán a munkálatok már ugy is kereszttől vitettek, és miután a munkálatokat kelet felé ép úgy lehet folytatolag vezetni, mint nyugat felé, én azt óhajtottam, hogy ott, a hol Magyarország határán a kataszteri munkálatok megtörténtek, azok Erdély felé vezettessenek.

Bokross Elek előadó ajánlja a törvényjavaslat elfogadását, azon meggyőződését fejez-vén ki, hogy a Kozma Parthén határozati javaslatában foglaltak legnagyobb része anyagi rendelkezést igényelvén, e törvény keretében az nem is tartozik; a mi pedig a többi javaslatokat illeti, azok a törvényjavaslat részleteihez tartoznak.

Pauler Tivadar igazságügyminiszter előadja, hogy az elv, melyet a kormány követett, az volt, hogy anyagi jogon, változás ne történ-jék, hanem az alaki jogon az eljárás, és az azzal kapcsolatos kérdésekben oly könnyítéseket eszközöltesse, a mely könnyítések az ottani viszonyoknak megfelelőleg, ezen nagyfotosságu ügynek lebonyolítását könnyítsék és lehetségessé tegyék. Hogy ezen kérdések megoldásánál a kormány első sorban oly férfiaknak tanácsára és közreműködésére volt utalva, kik Erdély viszonyait közelebbről ismerik az nagyon is természetes; de másrésről szemmel tartotta azon nagy érdekeket, melyek az ország és a kormány szempontjából semmi különbséget az állam polgárai között nem ismernek, hanem egyenlő mértéket, igazságot szolgáltat mindenkinek, akár nevezetessék nagy, akár kisbirtokosnak.

A mi az eljárás részletezését illeti, a kormány az eredeti javaslatban ezt felhatalmazás után kiadandó rendeletek által óhajtotta érvényesíteni. Az igazságügyi bizottság a részlete-zést törvényben kívánta legalább részben érvényesíteni, és szóló ahoz egész készséggel hozzájárult. Azonban igen fontos részletei az eljárásnak még most is a felhatalmazásnak fenn vannak tartva, és épen ezen rendeletek, melyek a törvény szellemében ki fognak adni, módot nyújtanak azon kívánalomnak eleget tenni, mely itt az eljárásnak némely hiányára vonatkozólag nyilvánult, t. azok orvoslását eszközölni. Ajánlja a törvényjavaslat elfogadását.

A ház a törvényjavaslatot általánosságban a részletes tárgyalás alapjául elfogadta; a hat. javaslatok — miután Ugron a maga határozati

tos voltam e felől, hazugság! Segítsen uram, hogy bebizonyítsam, hogy nem igaz, és egész életemben hálás leszek ezért önnek...

Mély szánalmat éreztem, látva a szegény fiú szívzorogását. Szerettem volna tovább is meghagyni őt reménykedő ábrándjában; de bármit akarjon is tenni Pál, szükséges volt megtudnia az igazat akár arra határozza el magát, hogy visszalép, akár arra, hogy újabb kitartással igyekszik elnyerni Georgettét.

— Az kétségtelen, — szóltam lassú hangon, mialatt ő szívdobogva várt feleletre, miként az elítelt várja halálos ítéletének kimondását, — kétségtelenül a rossz akarat nyújtva adta elő a múlt amaz eseményeit, hanem alapijában véve, a dolog — fájdalom! — nagyon is igaz.

Pál kimerülten rogyott vissza a székre, melyről hirtelen felállt volt, a csapás épen szívére talált.

— Tehát mindennek vége! — morgta rövid szünet után, — vége! Hogyan csalódhattam annyira az emberekben?... Ha még legalább csak én lennék szerencsétlenné téve, de Georgette is?...

— Alkalmasint ön is azon véleményben van, mint kedves ura atyja, — szóltam némi keserűséggel, — hogy Georgettenek kell megbűnhődni anyja vétkéért, hogy természetesen ő felelős azért, és hogy ez esetben az ember jobbat s okosabbat nem tehet, mint hogy magára hagyja őt áldozat szerepében?

(Folyt. köv.)

javaslatát Lónyay Menyhért gr. hat. javaslatának javára visszavonta, mellőzteték.

Ezzel a tárgyalás e törvényjavaslat fölött felbeszakított.

BELFÖLD.

D.-Szt.-Márton, jun. 6.

(Nőegylet. Takarékpénztár.)

Tisztelt Szerkesztő úr!

Csodás dolgok történnek minálunk. A minden életjelt kizáró néma esendenség, mely annyi idő óta közéletünk mezejére borult, töredezik, a rég bezárult sírok kezdenek megnyitni s halottjai ébrednek. Vajjon lehetséges-e, hogy egy új életre erősödjének?!

De beszéljünk világosan. Alakult volt itten is — mint sok más városban — egy nőegylet, élt, virágzott, fáradozott, munkált, munkájának a leányiskola-épület felemelésében szemléltette jutalmazó eredményét, ekkor lemondott az életéről, elzengette hattyudalát, sirja bezárult s reá borult a néma tétlenség.

Ma ismét megnyit a sir, a szinte feledett halottak kikelték, egy köllirhatan életjelt adtak, s mai napon tartott gyűlésükben a verekeszt vidéki egyet megalakításával meg is ünnepezték feltámadásukat.

A megalakult egyet meg is választotta a választmányt, elnöknek gróf Béli Ferenczét, tagoknak Szilvási Sándorét, Szilágyi Lajosét, Horváth Kispál Lajosét, gróf Tholdi Horváthét, Horváth Gáborét, Pekri Emmát, Engelmannét, a férfiak közül Fekete Sándort, Czeglédi Jánost, pénztárnoknak Kinizsy Mihályt, jegyzőnek Nagy Jánost.

Szívünkölőldvőzöljük az új életre (brede)tt nőegyletet s kívánjuk, hogy erősödjék és sobase szállja meg az elmúlás szomorú gondolata.

A mai nap azonban, elmondhatjuk, hogy az új életre ébredésnek egy más, rég szendergő intézetünk néve is örönnapja volt. Évekkel ezelőtt volt ugyanis tervezve egy takarékpénztár felállítása. A szabályok megalkottattak, belettek a kormánynak mutatta és megtéve a lépések a tényleges megalakításra, s váratlanul zslábadás lepte meg s mai napig tetszhalálban szendergett. A véletlen ugy akarta, hogy ez is ma jöjün eszméletre s életét követelje vissza; reméljük, hogy ki is kützi azt, mert az e célból a megye alispánja által egybehívott értekezletre szép számmal megjelentek e feltevésre jogos alapot adnak, mennyiben az intézet létesítésének szükségét, ahoz való közrejárlásukat az egybegyűlések egyhangulag kimondták, a kibocsátott 50 rtió részvények aláírására 30 napot tűztek ki és az aláírást jó eredményen azonnal meg is kezdték. Talán lesz belőle valami.

Hátra van még, hogy jobb viszonyok között létrejöj gazdasági egyetünk is leküzdjé kóros bajait, melyek megzslbasztották tevékenységét, s megújult erővel ismét folyamatba indítsa ál-dieshozó munkásságát.

A rettenetes közönyt, mely uralmat vett közéletünk fölött, végre is meg kell törnünk, s ha már a politikai tér elvesztette egykori varázsát, s azt az elhagyottság kietlen-sivárrá tette,

Orvoslási babonák a magyar nép életében.

Iria:

Pataky Jenő.

(Folyt.)

Egy rövid imát ide igtatunk:

„Az kinee a Torkaba erezködöt.

Föld édes Anya! teneked mondom előzer: ennee a torkaban erős pörös toroe erezküket, toroe gyíkia, beka leuelegie, nyae foga: oszollyon, romollyon, benne meg ne maradhasson, erős pörös toroe, gyíkia, beka leuelegie, nyae foga, disznó szakiaia, keleuene, oszollyon, romollyon, Isteene hatalmából bodog anya parautzatatyával.“

„Az menyelésről“ való imádság így kezdődik: „Wrunk Wr Isten felüle az o szent szamaranac, nyergetlen hatara, elindula Paradiczomba, be nem mehete Paradicomb kapuiba, laba megbotlee, laba megezokee (megszökék, megéstsük), esont mene ki helyeröl, völe mene ki helyeröl, vér mene ki helyeröl, ér mene ki helyeröl“ szóval az Úr Istea szent szamarának lába kiféizamodott, mire az Úr szent fejét leeresztve busult, mit látva a szent anya Mária megvigasztalta, mondván: „Noijjedgy en aldöt szent fíjam. Én az ön szent kezemmel megfogom szent szamaradnak lábát, szent szaiamból szent ígét rea mondom, szent lehelletemet reá lehellem, esont megyen esonhoz, völe megyen völehoz, ér megyen érhoz, in megyen inhöz, vér megyen vérhez.“ Elmondván, hogy mint gyógyítá meg Mária a számár lábát, közvetlenül így végződik az ima: „En is e mai napon megfoktam az en bñtös kezemmel az embernee lábát, en is szent ígét rea mondom, bñtös szaiamból lehelletemet reá fuom, hogy helyekere menyenee.“

A beteg nevét, kiroálvasnak, meg kell nevezni. A szövegbe beleszóvo van megnevezve a „Talera tályogra való Imátság“-ban a név Nagy Péter ilyen formán: „valahol Szel ne ma-

s többé nem találja senki jutalmazónak e téren való küzdelmet, előttünk terül el a társadalmi tér, a melyen való munkásságba rejlik előreladásunk és fñmaradásunk. Küzdjük le tehát a közönyt s ápoljuk egész odaadással társadalmi intézményeinket, ezekben van jövoünk biztosítéka. Le tehát a közönnnyel.

r. l.

A közegészségügy Kolozsárrt.

A f. hó 2-án sz. kir. Kolozsár városháznál tartott közizagazgatási gyűlésben fñspán gróf Esterházy Kálmán ö méltóságá elnöklele alatt a többféle előadott tárgyak között leginkább említésre méltónak tartjuk a főváros hivatalos előadását közzé tenni.

Az elmúlt május hóban a város közegészségi állapota, viszonyaira az áprilisi kedvező hónaphoz, még kedvezőbbnek mondható, a menyiben ugy a betegesedés, mint a halálozás lejjebb szállott. Legnagyobb számmal fordultak elő a légző szervek lobos bñntalmai, ugymint más éveknek is hasonló hónapjaiban.

Az eddig uralkodó heveny-fertözö kórok közül a ronesoló toroklob szñzfñfelben van, valamivel nagyobb mértékben mutatkoztak a hñk-hurüt esetei. Ronesoló toroklob betegséget négyet jelentettek fel.

A helybeli állami Károlina-kórházban az 1880. április 30-áról ápolás alatt maradtak száma 158. Május 31-ig újonnan felvettek száma 174. Az ápoltak összege 332. Ezek közül elbocsátottat gyógyulva 131, javulva 35, gyógyíthatatlannul 12, meghalt 11. Összesen fogyaték 189. A hó végével ápolás alatt maradtak száma 143. Az ápolási napok száma 4686.

A katonai kórházban áprilistól maradt betegek száma 121. Szaporodás 165, összesen 286. Meghalt 3, elbocsátottat 194, május végén maradt 89.

A népesedési mozgalom ekképen találtatott: Május hóban a szñllítöök és megkereszteltettek száma tesz a férfi nemböl 50, a nőnemböl 44-et, összesen 94; a 6 halva szñllítöl 100. Még pedig a különféle vallások szorint:

A rñm. kath. részről férfñmböl 13, ezekből törvénytelen 4, ugyanannyi a nőnemböl, törvénytelen 3.

Az ev. református részről a férfñmböl 27, törvénytelen 2, a nőnemböl 19, törvénytelen 2. Lutheranus részről a férfñmböl 1, nőnemböl 2.

Unitárius részről férfñmböl 2, nőnemböl 3. Görög kath. részről férfi 3, törvénytelen 1, nőnemböl 1.

Az izraelita részről férfñmböl 4, törvénytelen 1, nőnemböl 6, törvénytelen 2.

Házasságra lépett:

A rñm. kath. részről 9 pár. Ugyanannyi az ev. ref. részről. Ev. luth. részről 2 pár, 1 vegyes. Unitárius részről 2 pár, 1 vegyes. Görög kath. részről 3 pár. Izraelita részről 1 pár, összesen 26 pár.

A meghaltak száma 109, beleszámitva a katonai és idegen kórházbeli halottakat is, ugyszintén a 6 halva szñllítöt is. Férfñmböl 65, a nőnemböl 44. Ezekből levonva 7 idegent, 3 katonát és 6 halva szñllítöt, marad 93. A meghaltak izibeí czongaban termö teleimben Nagy Péternek meg ne marathasson ez a hetvenhetfele Talu“ (tályog) az aláírás pedig Gregorius Nagy, ki valószínűleg a család rástudó tagja volt.

Bár e felhozott példák imák alakjában vannak írva, nem tartózkodnak legkevésbé sem — az isteni beavatkozás kérése mñllet — helyezhelyen a betegségek olykor csaknem átkozódásaitól s ép mint a Kalevalában láttunk így elítzik a tenger szigeteire, hogy kegyetlen óriásoknak szálás lñsát szaggassák, pñros vérét megigyák. (Borimesza: „Cuzrol való Bay.“)

A néptñknél jelenleg dívó ráolvasások sem nélkülözök a betegségek elleni kitörést, sőt inkább azt teszik, mintsem Istenet hívjanak segítségül. Sajnáljuk, hogy a jelenleg alkalmazni szokott ráolvasásokból — melyek hitmas és súlyos betegségekben vétetnek elő, — egyet sem jegyezhetünk fel szöszerint, annyit azonban mondhatunk, hogy azok korántsem bírnak oly összefüggö értelemmel mint a középkor maradványai. Néhöl érthetetlen, misztikus szavak, söt szötagok öszetételéböl áll, melynek értelmét maga a ráolvasó nem tudja adni. Hogy azonban azok a multból maradtak fenn, átídomitva, elköresosulva, — kétségtelen. Bizonyítja ezt a torokfájásra szóló kuruzslás: „édes anyám föld! teneked mondom torkom fáj“, mely nem egyébként a Bornemesza fennebb közölt imádságának kezdete. A z a t a l a k u l á s, e l t o r z u l á s b i z o n n y a r a h o v a t o v á b b m i n d n a g y o b b m é r v e t f o g ö l t e n i, s m á r i s l e g t ö b b r á o l v a s u n k n e m b i r a z e m l i t e t s f e n n t á r g y a l t j e l l e g g e l.

A Nyelvör 6-ik kötetében közölt ráolvasás, bárha rimbe is van szedve:

„Mennyitlén mény hère!

Lucigér vidd hère!

Minék vitték az ördögök

Téged ilyen rossz hère?“

haltak száma a szñltetéstöl az első évig a férfñmböl 19, a nőnemböl 13. Az első évtöl tizig a férfñmböl 8, a nőnemböl 7, 10—50-ig a férfñmböl 21, a nőnemböl 10. 50—80-ig a férfñmböl 15, a nőnemböl 9. 90—100-ig a férfñmböl 1.

A halálokok következő számarányokban fordultak elő:

A legtöbbsen különféle szervezeti lobbos betegségek következtében 24, — beleszámitva csak 2 toroklob esetet is. Az egyik a belvárosban egy hivatalnok 11 éves fia, a másik egy földész másfél éves fia Hidelvén. Tüdővizenyőben 16, Görcsök miatt 12, aggság miatt 9, élelgyengeség miatt 7, ugyanannyian lökhurutban, különféle szervezeti heveny- és idült-hurutban 5, gyermek-aszályban 3, ugyanannyian gñmő-kóiban és aszkóiban, hagymában 2, ugyanannyian rák-, bñdés és tüdő-légdag miatt, vízkóiban, görvényben, breigh-féle kóiban, czukros hungyárban, veleszületett bujakóiban, léprepedés és önakasztás miatt egy-egy, gyógykezeléstől nélkül találtattak feljegyezve 27-en. Rendöri bonczolat 2.

A társadalmi állapotra néve haltak el:

A mesteremberek sorából 11, napszámos 7, hivatalnok 2, hasznóbérlö és földész 2.

Magánzó, orvos-sebész, írrok, orvostanhallgató és színész egy-egy. A többi nő és gyermek. Dajkaságba adatott a megyében 3 újszülött.

A háziállatok egészségügyi állapota is kedvező vala. A vágó mñrha és lñs-szemle szabályszerűleg eszközöltek. Szñlség-vágatás 5 esetben történt.

A helybeli kereskedésekben, kisebb-nagyobb raktárakban megvizsgáltattak a különféle ásványvizek, melyek igen is esekély kivétellel kifügástanoknak találtattak.

A hetenkénti lñmlöltás folyamatban van. A kéjtelenpek szñgorn vizsgálatra nem mulasztott el.

A piaci vizsgáknál kevés kivétellel semmi rendtelenség sem mutatkozott.

Az elmúlt havi kimutatásban a helybeli kereskedö segédök kórházára néve a kimondott „mostanság nem vala beteg gyógykezelve“ oda módosított, miszerint a félév lefolyta alatt mintegy 5 beteg gyógykezeltetett, a kezelö házi orvos Dr. Mály István ur pontos s lelkiismeretes eljárása mellett.

A felső-szénütezai ugynevezett „körtörti“ elemi iskolában Esztégar Tivadar oktatö úr díeseretel érdemöl fñradhatatlan eljárása mellett a legjobb rend, tisztaság, elsőkézböl való levegö uralkodik és ha bár fñképen a nyári idöszakban a gyermekek nagyobbbrészt meztülábosok, mindamellett a legjobb egészsegnök örvendének. Több év lefolyása alatt semmiféle járványos betegség nem mutatkozott; minthogy 42 fñ 7—10 12 évig és 22 leány részöl a rendszeres oktatásban.

A mellette levö övodában hasonlólag minden kifügástalan állapotban találtatott.

Szarukán Teréz asszonyság egész odaadással oktatja a keze alatt levö mintegy 47 fñ és 53 leány egészséges csoport 3—6 évesek közti gyermekek.

Ezen kis leánygyermekek által készült min-

Kiváratos volna a még meglevöket össze-gyűjteni s megörökíteni.

Az „írálás“ néptñknél már alig alkalmazott gyógymód, betük, írott jegyek általi gyógybív. Fekete emlit a hideglelős által használatban levö írást. Ugyanis, midön rájöne a hidege, ajtajára felírja, hogy „nines itthon“ s a szomszédba távozik.

De annál inkább divatban volt a pogány korban, midön az írott vagy rövott jeleknek bíveröt s így gyógyeröt is tulajdonítottak. Az írás egy hegyes végü tűzö szökzöllel tüztetett be fába vagy köbe, mi az evégre használt festék — (maligna, encanstum) — segélyével történt. Innen, hogy az írást: írálaló bemázolást, bekenést is jelent, mi néptñknél már sokkal elterjedtebb, hatalmas gyógymód.

A kenés, gyurogatás nem csak népies gyógymód, orvosok is használják elég gyakran. Egyenértékül a kenéssel a dauzolás, a tájszókat szerint „vénasszonyomödra értelmetlenül kennienni, gyógyítani“, a k a u t e r o z á s, k a n t a i r a l á s.

A műveletet javasszony, de mindenesetre asszony teszi s nem annyira az arra használt kenés, mint az izmoknak gyurogatása, nyomkodása, tehát az izomrostoknak kisimítása hat jötekönyan, ádítöleg. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül a kenésök öszetételét, melyek a gyurogatásnál használatnak, mivel a nép a kenésnek tulajdonítja a hatást s a föslyt azoknak készítésére fekteti. Föalkatrészeit a kenésnek a különféle zsír teszi: „farkaszír“, „nyulzsír“, „bárány-zsír“ stb s akár magukra is használatnak, de legtöbbször tesznek bele növény fözeteket, készíteskor vetnek bele oly tárgyakat, melyeknek bíveröt tulajdonítanak: „farkas fogat“, „koporsószeget“. A néphitben ismeretes a „repölö boszorkányzsír“. Különös szerek még kenés és dörgölésre: „ablakizzadság“, „fokhagyma kifacsart leve“, „holt szén“, „keresken íveg“ stb. (Folyt köv.)

denféle apró kézimunka u. m. szalmakalapok, párnák, szőnyegek és több apróságek a nézöt mindenféleképen bámulatra ragadni képesek.

A muzeum-ütezai övodában Darkö Otília asszonyság díeseretés és jó bánásmödu eljárása mellett, ki is tizta és egészséges szállással van ellátva, mintegy 40—45 minden felekezeti 4—7 éves fñ- és ugyanannyi leány-gyermek részöl a gyermekkereti elfoglalkodtatásban; minden valódi mintaszerü állapotban találtatott.

A helyiségek tágasak, világosak a legtisztább levegövel ellátvak.

Ehez járul még egy gyönyörű árnyékos kert ellátva egy ezélírányos pavillonnal. A gyermekek kevés kivétellel, mind egészségesek. Egy-néhány szörványos rezes lñmlö mutatkozott, melynek elhárítására a kellö intézkedés nem mulasztott el.

Az ugynevezett „Augustum“ néhai br. Jósikáné ö exelentiája által alapított övodában a szegények házával szemben Bójthe László oktatö ur kitűnő vezetése alatt mintegy 50—55 leány és 35—40 fñ valláskülönbőség nélkül. Minden a legjobb rendben találtatik. A rendes oktatáson kívül még az éneken is jártasak. A néhai örökemlékü alapítóné idejéböl még maig is olvashatni a terem közepén kifüggesztett tablán levö verset:

Fény és pompa mulandó,
De örökre állandó,
A mit jöt érez kebelünk
És a jobb hazáért mivelünk.

Ott láthatni a hatalmas alapítók u. m. Kovács Miklós pñspök, és bíbornok Haynald Lajos képein kívül Augusta császárné és hr. Jósikáné föalapítók képeit.

A mi az udvart és a kertet illeti, itten is láthatni a szorgalmas kéz nyomait és mindezek díeseretére szolgáló Bójthe László urak.

A k a t h. elemi iskola gyermekei kevés kivétellel a legjobb egészsegnök örvendének. Mindössze az elmúlt télen csak mintegy 4 gyermek halt el a járványos torokbajban. Az oktatásban mintegy 250—300-an résztölnek. Nagy bátrányt kell észrevenni egy jó állapotú kut hiányában és habár a kut megvan, de ennek felszerelése s kitakarítása merőben hiányzik. A hol mintegy 1000 lélek megfordul, ottan ha nem is egy ivó viznek, de legalább öntözö és a tornáczoknak, pítvarnak, udvarnak, pissoiroknak felírísítésére szñlséges viznek hiánya minden esetre szemrehányást érdemel és az ilyen nagyszertü intézetnek szegényesen válik.

A ref. elemi iskola gyermekei is jó egészsegnök találtattak. Szobái tiszták, a legjobb rendben ellátvak. Mostanság 150—180 tanulö között csak két haláleset fordult elő a ronesoló torokbajban. Ezen collegium épületeben is hiányzik egy jó kút, de kárpótolva van egy az épület előtti ütezai kuttal, de fájdalom ez sem használható ivóviznek, mert az ivóviznek a collegiumba való hozatala hallomás szerint évenkénti 100 rtióba kerül. A jó viz hiányát némileg jelenleg nagy részben kárpótolja az Övárban levö „talpas kút“, de ez is ma holnap ki van téve egy felette levö árnyékszek átszivárgásának, melyet minden áron ebbeli ágdolalotni elenyészése végett mentöl hamarabb életvalótatni indokolt lenne, amál is inkább, minthogy sokkal lejjebb a kapu mellett létezik egy árnyékszek.

Ezekből világosan kitűnik egy jó forrás-vízvezetéknek szñlsége!

Az én búcsüm Kolozsvártöl.

Ajánlva Szász Bélának.

(Folytatás.)

Igy létesült a várad szñkör a közönség központján, azon a helyen, hol ma is áll, előbb csak földel nélkül, a rá következő évben pedig, midön már saját igazgatásom alatt mñtködött a társulat, a szñpádot a magam költéségén befödtem, végre sokféle metamorphosison menvén keresztül, jelenleg kényelmesebb arányokban — mert szép most sem lehet — kedvező nyári alkalmatossága a vidéki szñtársulatoknak. De hát a nagy-várad közönségnek, ez intelligens városnak, Bihar ország szñvének, melyet kis Páris, de bizonyosan kis Pestnek is neveznek, 22 év után még mindig csak a l k a l m a t o s n y á r i állomásul kell szolgálnia a magyar szñmtívészet számára?!

Hát Nagy-Várad örökké csak olyan fñrdö nyári státiója maradjon a drámai művészetnek, melyben a téli szñtársulatok összevont kerete, vagy szñtállított személyzete tart existenciális előadásokat, hogy a télen át kñcheztetett várad közönségén vegye be azt, melyet a téli idöszak 3 utolsó hónapján elvezsített s az existenciális mñtködéssel, mint a jó kártyás, regreszirozza magát, hogy aztán újult erővel, kiegészített személyzettel mehezzon ismét téli állomására?!

Olyan darvak és varjak vándorlása ez, melynek díestelen talaja Nagy-Várad és semmiesetre sem méltó egy olyan közönséghez, mint a nagy-várad, mely értelmisége, izlése, műveltségénél fogva első helyen áll az országban.

Nem ismerem a Mándoki szñtársulatát, nem akarok a zászloja alá csoportosult művészeknek deröglálni; a mint a lapokból olvasom,

lehetnek és neveik után ítélve vannak is kiváló jelesei, de azelőtti évek tapasztalataiböl azt figyeltem meg, hogy a szñtársulatok mindig gyöngöbbs személyzettel mentek Nagy-Váradra, mint a télen voltak, s hogy a téli idöszakra — állomásra — ismét megerösödtek.

Nagy-Várad pedig mindig fölért egy téli állomással s ha jól igazgattak, inkább megtalálták számadásait, mint a téli állomásokon. Ha buknak, ha deficitjök van — a mi Váradon képtelenséggel határos —, magukban keressek a hibát.

Hogy Nagy-Várad milyen jó városa a szñnészetnek, arról már számtalan fñyes példa tanuskodik; mikor mi még primitív és födeletlen állapotában június hó vége felé megnyitottunk a szñnkört, sept. hó végére 4 ezer forinton fölül állott a tizta bevétel, pedig nem sokkal rugott kevesebbre a havi gagé a mostaniaknál, mert erős nagy személyzetünk volt, a helyárok meg sokkal olesöbbsk valának.

De fñyesen bizonyít Nagy-Várad mellett amaz idöszak jövedelmezösége, mikor a debreczeni consortium tagjai egyenként dupla gagét is nyertek.

Azonban legfñyesebben bizonyítja, hogy mily édes falat az a várad pñblikum a szñnészetre, a kolozsvári igazgatóságának amaz intézkedése, mely a mult évben még szñlségtelennek, a város, az intézet, művészet és egész személyzet érdekébe ütközö káros dolognak tartá a Nagy-Váradal való szövetkezést, azonban, mi helyt nyilvánvalóvá lñn, hogy én a jövv érre nekem följánlott szerződést nem fogadva el, távozom, mi helyt az egész személyzet havi fizetését okadatlanul, de szñkségtelenül is lejjebb szállították, holott a személyzet nemcsak hogy kikereszte magát a helyben maradáással, de söt fölöleget is produkált, akkor tüstént Váradra utazott a hármas intendatúra látható feje gr. Eszterházy Kálmán, hogy alkudozzék a várad polgármesterrel, mert a mi tavaly még és azelőtt nem kellett, most már jó lenne, t. i. a várad szñnkörben való kinyaraltatása a kolozsvári megtépázott gagéju személyzetnek.

Ha belepillantunk a kolozsvári igazgatóság által kiadott nyilvános számadások lajstromába és az 1876—7-ki rovatba, azt látjuk, hogy helyben maradvá: napi bevételek- és bérletből kerestek 58,983 rtiót, 1877—8-ki évben pedig Nagy-Váradon nyaralva: 63,906 rtiót, melyből ha levonjuk a Váradra való utazási kiadásokat — 1697 rtiót —, valamint a szñnköri helyiségek 2215 forintra rugó bérét s a vegyes számlák ezímenl kiküszözt és csupán Váradra szóló pár száz forintot, oly elenyészö esekély többlet marad a Váradal való szövetkezéséböl, melyért bizony nem volna érdemes helyböl kimozdulni s minthogy az 1879—80-ki év helyben maradásal 10 ezer pár száz forint több napi bevételt eredményezett, mint a mikor Várad is contribuált a jövedelmekhez, csak ámulattal és csodálkozással telhetünk el, hogy tulajdonképen miért nem ellenzik, söt keresve-keresik újra a Váradal való szövetkezést, mely ellen tavaly még minden kigondolható érvel demonstráltak?

Hiszen, ha több évi próba bizonyította, hogy a Váradal való szövetkezés első éve sem hozott többlet, mint a helyben maradás, akkor szñlségtelen a kolozsvári nemzeti színháznak vándorolni, mert a tavalyi érvelések szerint helyben maradvá jobban előmozdíthatja a város és az intézet érdekeit, ezt pedig a jövv évben biztosabban tehetné, mert a személyzetnek mustola kezekkel megtépázott havi gagéja nem rug ö ezer forintra.

Oly természetlen tehát a kolozsvári igazgatóságának e mostani hirtelen beleszerelmesedése Váradba, és oly különös e minden ok nélkül való udvarlása, a tavalyi fennen hangoztatott érveknek és magasabb tekinteteknek, elveknök oly hirtelen megtagadása, hogy az ember önkénytelenül is arra a gondolatra jön, miként itt mélyebbre nyulö okok lehetnek, mint azokat a rap világánál láthatnók és aligha nem anyagi tiltott érdekek ütöttek a sötétség munkájával egy láthatatlan fej, egy megmarkolhatatlan kéz által, mely a kolozsvári nemzeti színház igazgatóságának háta mögött inkább maga felé hajlik, mint az intézet, a művészet és az ernyedetlen munkásságu személyzet, valamint a közönség szellemi érdekei felé.

A fentjelzett számadatok- és abból ítélve, hogy Váradon kitűnően láthatólag saísonja volt a kolozsvári igazgatóságának — mit az is bizonyít, hogy oda visszavágnak —, alig képzeltető, miként a két városban csaknem annyit vettek volna be, mint ezelött egyedül Kolozs-váron és a lefölt évnél kevesebbet.

Mint már számtalan színháznál megtörtént, ugy itt is az ellenörködés nélkül és gazdátlanul hagyott jegykezelésnél fenekelhet a baj, a fuskus, mely a művészet és közönség, valamint a személyzet érdeke ellen olyan aprópénz-féle vásárt csinál naponta és megkoppaszítja, megziedeli a bevételeket s a sñbí piezulákböl forintokat rak össze, e mellett a konyhapénzt is lálja, söt lukullusi életet esap.

Ezért tartottam én szükségesnek, hogy a jegykezelés szigorú ellenőrködés alatt álljon, és mert számtalan keserű tapasztalat, sőt a magam kárára való okulás megtanított rá, — kötöttem ki magamnak Kolozsvárt is a jegy-ellenőrködést.

(Folyt. köv.)

Az országos iparegyesület közgyűlése.

Az országos magyar iparegyesület közgyűlése nagy részvétellel tartott meg tegnap a főváros új városkára közgyűlése termében.

Ráth Károly, ki az elnöki széket elfoglalá, a napirend előtt bejelenté a közgyűlésnek, hogy az egyesület eddigi elnöke Tisza László e tisztéről lemondott, annak kijelentésével, hogy más helyen az egyesület érdekeinek azért harczosa marad. — A közgyűlés ezt tudomásul vévén, Ráth Károly hosszabb beszéddel nyitotta meg a közgyűlést.

Az éljenzéssel fogadott beszéd után Mudrony Soma egyesületi igazgató felolvasta az igazgatóság jelentését az egyesület mult évi működéséről. A főbb mozzanatok, az előterjesztés sorrendje szerint, következőkben adjuk: az egyesületi tagok száma a mult évben több mint 300 új taggal szaporodott, az alapító tagok száma 13-al, kik összesen 2300 fírt alapítvánnyal léptek be, a rendes tagok száma 266-al szaporodott. Van e szerint az együletnek 437 alapító, 1245 rendes tagja.

„Irodalmi működés“ czimén a jelentés konstátálja, hogy az érdeklődés az egyesület közti nyelvi „Anyagi érdekeink“ és „Industrie-Zeitung“ iránt annyira növekedett, hogy most már havonként kétszer jelennek meg. „Az anyagi érdekeink“ folyó év január 1-től kezdve „Magyar Ipar“ czim alatt az eddigig sokkal díszesebb kiadásban, s egyesítve a gyöngyösi „Kézműiparosok Országos Értesítője“ és a Gelléri által szerkesztett „Magyar iparosok lapja“-val — nagyobb olvasó közönségre s elterjedtségre tett szert.

Kiállítások czimén a jelentés tudomására hozza a közgyűlésnek, hogy a székesfehérvári kiállítás bizottsága a kiállítás jövedelmi felelőseiből 10,000 fírt adományozott. Ez adományozásért a közgyűlés Zichy Jenő grófnak köszönetet szavazott. Az egyesület működésének egyik eredményeként jelzi a jelentés, hogy a honvédség részére szükséges nyári takarék szállítást hazai iparosok teljesítették.

Az egylet vagyoni állásáról a következő tételek szolgálnak némi tájékozással. A mult évben az egylet vagyona 2833 fírt 74 krral szaporodott s 154,250 fírt 1 krt tesz ki. — A számvizsgáló bizottságnak a felmentvény megadatott.

Az ülés folyama alatt báró Kemény Gábor földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszter megjelent a közgyűlésen s kiosztotta az egyesület által odaítélt 16 díszérmét, 7 ezüst s 4 bronzérmét. Azután elhagyta a termet. Az évi jelentés felolvasása után Ráth Károly, kinek alelnöki tiszte a közgyűléssel lejárt, elhagyta az elnöki széket s helyét egyhangulag megválasztva gróf Zichy Jenő foglalta el, ki a bizalmat megköszönvén, felhívta a tagokat, hogy szavazójegyeiket a választandó két alelnök és képviselői jogviszonyok tagokra adják be. Mig ez megtörtént, az ülés felülgigszólt.

Végül a szavazatszedő bizottság tett eljárása eredményéről jelentést, mely szerint alelnöknek megválasztott: dr. Szabóky Adolf, Ráth Károly és Luczenbauer Pál egyenlő szavazatok nyertek. Az új választás egy rendkívüli közgyűlésen fog megejteni.

Ezzel a közgyűlés fél kettőkor véget ért.

Asztalos-strike.

A fővárosi asztalos segédek tegnapi délután a Belczay-kert helyiségében igen népes gyűlést tartottak. A rendőrség képviselőtében Alker jószevérségi alkaptány jelent meg, az elnöki széken pedig Édl József asztalos segéd állt.

A gyűlés megnyitja után Kupa Árpád lépett a szószékre s mint a 25-ös bizottság elnöke jelent, miszerint a bizottság a hetek előtt tartott közgyűlés határozata szerint a fővárosi összes asztalos munkaadókhoz kérvényt küldött, melyben indokoltan azt kérelmezi, hogy a) a munkaidő 10 órában állapítsák meg, b) a munkadíj minimuma napi 1 fírt 50 kr. legyen, c) a darabszáma dolgozóknak 12 fírt heti előlegjárulék (adassék), d) a munkaadó szolgáltatása a szerszámokat és telen a világítóeszközöket és e) hogy ezen kérelmek el-vagy el nem fogadását a 25-ös bizottságnak tudomására hozzák. Jelenlenti, hogy mai napig csak négy levél érkezett és pedig Schlitzl, Salzer, Téklől és az általános ipartársulattól.

A levelek felolvastatnak s azokból kitétnik, hogy Schlitzl a kérelmeket hajlandó elfogadni, Salzer arról értesít, hogy nála mindaz, mi kérelmezettik, már életbe van léptetve, Tékl pedig akkorra hagyja kötelező nyilatkozatát, mi-

kor többi mestertársai elhatározása tudomására fog jutni; végre az asztalos ipartársulat egy igen hosszú levélben bírálja az ifjak kérvényét s azt időszerűtlennek jelentvén ki, oda inti a segédeket, hogy ne induljanak néhány igazgató szavai után, mert annak bizonyára drágán fizetik meg majd az árát.

Ez utóbbi levél felolvasása leirhatatlan zűgással fogadtatott s csak nagy nehezen lehetett a esendét helyreállítani. Erre ismét Kupa lépett a szószékre s ezafolni kezdte az asztalos ipartársulat levélének egyes érveit s beszédét azzal végezte, hogy a 25-ös bizottmány a viszonyok és körülmények tekintetbe vételével a közgyűléstől a jövőre követendő eljárása nézve határozatot nem provokál, hanem azt tanácsolja az egybegyűltetteknek, hogy kiki azt az eljárást küvesse a munkaadók szülkekltségével szemben, melyet viszonyai és meggyőződése megengednek.

Óriási zavar következett most, mindenki beszélni akart, de megérteni egyet sem lehetett, míg a tömeg közül egy valaki azt nem kiáltá: „nem dolgozunk!“ S ez a nézet közlekedésére talált, mintegy 2000 torok visszhangozta: „nem dolgozunk!“ Az elnök erre a gyűlést bezártának jelenté ki s az egybegyűlteteket eloszlásra felkérte, mi minden komlyabb intermezzo nélkül meg is történt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Az akadémia történelmi bizottsága szombaton tartott ülésében elhatározta legregibb történelmi emlékeink, nevezetesen Anonymus s a kódexek újbóli kiadását mivel az előbbi kiadások részben hiányosak s már elfogytak. Fejérpataky László részére — ki a bizottság megbízásából történelmi oklevelek kutatása végett Dalmáciába utazott — 200 fírt szavazott meg. Tudomásul vette a könyvkiadó bizottság jelentését, Thaly Kálmán Ocskay Lászlórol irt monografiája tárgyában, mely a tört. bizottság kiadásában legközelebb hagyja el a sajtót; végül egy albizottságot választott, mely az archeologiai bizottsággal egyetemben a korona rajzainak mikénti kiadásáról előlégesen tanácskozzék s az összes ülésnek jelentést tegyen.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1880. jun. 8.

Helyi hírek.

— Szegény kolozsvári szini-bírálat!

Nem elég, hogy Bécsbe készülő szintársulatunk bemutató próba-előadásának szigorú megbírálsaért lezárkást kaptunk a fővárosi bíráloktól, a kik sem ezt az előadást, sem a bécsi sikereket nem látták, hanem most már azért is nekünk kell a hátunkat tartanunk, hogy a budapesti bölcsek hajba kaptak Ramazetter Jolán k. a. főbíró. A „Fővárosi Lapok“ egész kedvteliséssel állítja össze a különböző lapok véleményeit e fiatal színésznőről s egy mondra csinált szerkesztői üzenetben esdrít egyet, hogy a k-i bírálat nem megbízható, mert lám lerántotta a bécsbe készülőket s nagy művészek kiáltotta ki Ramazetter kisasszonyt. Hát biz' ez szomorú volna, ha — igaz volna, legalább oly általánosságban, mint a tisztelt néni ke az egész kolozsvári kritika rá akarná fogni. Mi persze csak a mi lapunkról szólhatunk, de ebben aztán meglátja a „F. L.“, ha veszi magának a fáradságot, hogy nem a Bécsbe készülő társulatot, hanem első előadását rövítuk meg, a többi bemutató előadás pedig érdeme szerint méltatós s még azt is, hogy épen lapunk figyelmeztette annak idején a túlhajtott óvatíók rendezőit, hogy indokolatlan nagy hühöjjükkel több kárt tesznek Ramazetter kisasszonynak, mint hasznót, a kezdő színészt nem illetvén az a kifutetés, a mi a valódi művészt. Ha volna igazságérzet a fővárosi bírálokból, sem oly kiméletlen eynissmussal le nem rántják vala a fiatal vendéget, sem ránk nem fogják vala, hogy mi égig magasztaltuk. Hát épen olyan gyöngye posztíója van a fővárosi primadonának, hogy csak ily fogásokkal lehet babérnait biztosítani? Valóban, mi többre tartjuk Helvey kisasszonyt, mint budapesti köteles szolgálai. Különb az már régi dolog, hogy mi vidékiek alább állunk, hogy sem fölbíránk a fővárosi bölcsek eszmeköréig emelkedni. — Lám, szerintök a „Legszébb“ legszébb darab a világ — s a miveletlen kolozsvári közönség és lapok nem voltak nagyon elragadtatva általa; lám találtak elismerni valót Hunyadi Margitban, Békési Irmában, sőt Mihályfi portentumnak kiértölték ki, de Kovács Gyulát csak fanyar leereszkedéssel fogadták, Ramazetter Jolán pedig épen konyhaszolgálónak declarálták. Hát, bizony, mi nem irigyeljük töltik ezt a „finom“ izlést, hanem maradunk a mi barbarságunkban s ismételjük, hogy a bécsiek első bemutató előadása nagyon, nagyon rossz volt; hogy Ramazetter figyelemre méltó kezdő színésznő s nem 6 vele blamála magát a nemzeti színház, hanem a budapesti sajtó blamála magát, a midőn nem a bírálat tárgya, hanem személyi tekintetek

ránézve az irányadók. De különben is, mit esnálnunk, mi szegény vidéki írasköz, mikor magok a budapesti sajtó bölcsei sínesnek mind egy véleményen a főforgó kérdésben? Már most hova menjünk tanulni?!

— **A kolozsvári tud. egyetem** magyar ifjúsága a román mulatságokra ezután nem fog meghívni. Az „Observer“ legalább azt írja, hogy a kolozsvári tud. egyetemmel levő román ifjak elhatározták majálisit rendezni, s az egyetem magyar ifjúságát külön meghívták, s a meghívót az egyetem táblájára kifüggesztették. Nehány magyar ifi azonban rendkívüli tűzbe jött, hogy a meghívó román nyelven volt szerkesztve, s valószínűleg le is tépték volna a tábláról, ha az, az egyetem rectora: dr. Brassai által aláírva nem lett volna. E respectált név azonban nem akadályozta őket, hogy ne gunyolják ki e meghívót s ezzel egyúttal a román nyelvet és nemzetet. Árpádnak vitéz és nagy reményű utódai az egész román meghívót összepiszkolták. Erel jutalmazták meg azon jóakarót, melyet tanusítottak azáltal, hogy mulatságokra meghívták. Talán még elhallgatták volna ez eredeti gunyolódást, ha csak egyszer történt volna, de akárhányszor tették ki a majálisit megelőző napokon a meghívót a táblára, mindannyiszor be volt az rondítva, míg a román ifjúság kényszerítve volt a meghívót bevenni s elhatározni, hogy ha a magyar társak így viselik magukat, egyetlen egy román mulatságra se fognak többé meghívni. Eddig az Observatoriu — s nekünk csak pár megjegyzésünk van az egészhez. Ha az egyetemi fekete táblán kifüggesztett meghívó csakugyan elrondított: ez eljárás illetlen vala — de viszont, azok után, a miket a román ajku egyetemi hallgatók elkülönített magaviseletéről hallunk: minden rosszslásunk mellett sem tudunk föltöbbsz esodálkozni rajta. Az idej „szabadság“-ünnepe tünetései, a hallgató-társak iránti zárkózottság, az a majális, a melyre az épen szóban forgó meghívó szólt, s a melyen szeltében ritkantgatták az éretlen, sértő táncz-verseket, olyanok hangos helyeslése kíséretében, a kiknél már állásuknál fogva több érettséget és higgadságot lehet vala föltenni: mindez természetesen visszhatást kelt s esoda-e, ha a hevesebb vérű fiatalok az illetlen kihívás visszatüasztásában nem nagyon válogatja eszközeit? Ha a román ajku hallgatók jobban simulának a magyar haza más ajku fíjához, a magyar egyetemi hallgatók is bizony több szívéllyességgel viseltetnének honfitársaikhoz — bár egyik illetlenség nem igazolja a másikat.

— **A kolozsvári Zene-Conservatorium** újjászervezése tárgyában az igazgató választmányhoz fölbírára „Emlékirat“ nyújtott be Gegenbauer József. Munkalata megjelent nyomtatásban. Gegenbauer ajánlja, hogy a conservatorium főszélfja ezután csupán a k t a t a s legyen; és pedig: ének, vonós hangszerek, üszhangtan tanítassék. Az egyházi zenét, mint melék ág kultiválását nem javasolja. Az ének-tanítás a nők részére ezentul tanítóók által eszközöndő. A fuvóhangszerek tanítását csak mint rendkívüli tantárgyat kívánja felvétetni. Nem tartja helyesnek, hogy a conservatoriumnak általó z e n e k a r a legyen. Célyszerűtlennek mondja, hogy conservatoriumi tagokból alakításék a színházi zenekar. Kívánja 3 tanhelyiség beállítását, ennek szomszédságában legyen az igazgató lakása, a felügyelet érdekében. Költ-segértést csinál, bevétel czimén 4830 fírt (ebben városi segélyt vár 1—2000 fírtal. — Záródeklul az „Emlékirat“ nem helyesli a nagyobb szabásu hangversenyek rendezését, e helyett heti gyakorlat s egy téli zene-előadás és matinéek tartását indítványozza. — Az igazgató választmány hivatása behatóan tárgyalni és megvitálni ezen, conservatoriumunkra nézve nagyfontosságú kérdést, s felhívjuk a zene- és ének-kedvelők figyelmét a Gegenbauer szakavatott „Emlékiratára“ — melyből örömmel értettük, hogy ez elösmert zenésznők kész e fontos intézetünk vezetésére is vállalkozni. Valamint mindenesetre kell a Zene-Conservatoriumunk tennie, ha nem akar a lassu senyvedés útján semmivé válni.

— **Gyarmathy Miklós** alispán Kolozs megye köztörvényhatósági bizottságát a folyó hó 25-én tartandó rendkívüli közgyűlésre összehívatta.

— **Tüntetés Bécsben.** Az osztrák fővárosban szereplő színészeinkről naponta kellemetlenebb hírek érkeznek. Tegnapi megemlékeztünk, hogy a vállalkozók a költségeket fedezni nem tudják, elmaradt már két előadás, egyik Szentgyörgyi betegségének ürügye alatt, a másik a cseh muzsikuskok miatt, kik kellő időben fizetésüket nem kapták ki, s nagyvárosiasan strékeltek. E hó 6-án tartották meg a vendég-szereplők utolsó előadásokat, s egy általában nem igazolták a finis coronat opus-t; ellenkezőleg, megezfolták mind a már áradozó leveleket, melyek a működők „testvéries magatar-

tásáról“ szóltak. A színpalak mögötti torzalkodás Bécsbe is felvitetett. Hetek óta érkeznek tudósítások hozzánk, melyek mind arról regélek, hogy Balogh Györgyné asszony mellett ilyen meg olyan tüntetés volt, s más nap meg Pálmai Ilka asszony mellett történt demonstratio. Egy ma érkezett táviratunk szerint a tegnapi előtti utolsó előadás ontránszerű jelenet történt a Ring-Theaterben. Az ifjúság követelte, hogy az utolsó előadás Pálmai Ilka asszony léptetessék fel, mi meg nem törtenvén, készüldések tétettek a Pálmai asszony bámulói részéről. A darab folyama alatt a demonstratio megkezdődött. A közönség követelte Pálmai asszonynak megjelenését zajos óvatíók közepette, Pálmai asszony páholyából a közönség tudomására hozta, hogy a színpadon megjelenie tilva van. Erre viharos éljenzés, tombolás következett, kiabálva Pálmai asszony megjelenését ismételten követelték. A botrány tépőpontra hágott, midőn a tüntetés rendezői Pálmai asszony páholyába megjelentek, s nagy szolemlással ezüst babér koszorút nyújtottak át neki. A sok zavar, láрма közt lefolyt utolsó előadás végén a tüntetés tere a színházból az utcára tétetett át. Pálmai asszony a mint a csarnokból kilépett, egetverő éljenzéssel fogadtatott. Így fejezték be színeszeink vendég-szerepléseiket. A „Fremdenblatt“ hamisan referalt a történetkről, s Mátrai evvel szemben tegnap több lapban nyilatkozott, előadván a valódi tényállást. — Ezt a komédiát biz elhagyhatták volna — s általa minden kritikán alól állónak kell mondanunk mind a vállalkozók eljárását, hogy kötelezettségeik be nem váltása által guny tárgyává tették, annyi morális eredmény után, az egész vállalatot; mind pedig azt a fejtelenséget, mely e bucsu (!) előadás alatt kifejtett botrány lehetővé válása szerint az igazgatás körében, mint látszik, lábra kapott s feje tetejére állítá a rendet.

— **Farkasházi Fischer Vilmost**, városunk derék polgárát, s az ipar fáradhatatlan bajnokát nagy kitüntetés érte: az országos ipar-egyesület egyik igazgatósági ülésében a porcellán-iparban tett érdemeiért egyhangulag ítélte oda a derék iparosnak a díszérmét, a melyet Kemény Gábor miniszter ö méltósága vett át az országos iparegyesület közgyűlésen leendő leküldés végett.

— **A kolozsvári rom. kath. főgymnasium**ban f. 1879—80 tanév június havában megtartandó nyilvános vizsgálatok rendje. Junius 7-én a hittanból, junius 8-án d. u. tornászati I. VII. oszt. jun. 14-én VII. oszt. magyar, német, görög ny. VI. oszt. magyar, latin, történelem. V. oszt. görög, történelem, magyar ny., jun. 16-án IV. oszt. magyar, német, latin ny. III. oszt. magyar, német, latin ny. II. oszt. magyar, latin, földrajz. Jun. 18-án I. oszt. magyar, latin, földrajz. VII. oszt. latin, történelem, bölcsezet. Jun. 19-én VI. oszt. görög, német ny. V. oszt. német, latin ny. Jun. 20-án I—IV. rajzkiállítás. Jun. 21-én d. e. gyorsírás, ének. Jun. 22-én VII. oszt. mennyiségtan, természettan. 22-én VI. oszt. mennyiségtan, természetrajz. Jun. 23-án V. oszt. természetrajz, mennyiségtan. IV. oszt. történelem, mennyiségtan, természetrajz. Jun. 24-én. III. oszt. földrajz, természettan, mennyiségtan. I. oszt. mennyiségtan, természetrajz. Jun. 25-én II. oszt. természetrajz, mennyiségtan, Jun. 26, 27, 28-án magánvizsgálatok. Jun. 29-én ünnepélyes „Te Deum“ és a bizonyítványok kiosztása. Az igazgatóság.

— **Értesítés.** A helybeli rom. kath. főtanoda ifjúságának torna-vizsgálata, kedvezőtlen idő miatt, vasárnapról keddre, azaz 8-án délután 5 órára halasztatott. Tudatjuk továbbá azt is, hogy junius 11-én (pénteken) az ev. ref. főtanoda, 13-án (vasárnap) az unitárius főtanoda, 20-án (vasárnap) a városi polgári iskola, 26-án (szombaton) a m. kir. állami tanító-kepezde ifjúságának leendő meg a torna-vizsgálata. Ezen nyilvános vizsgálatokra, melyek kedvező idő esetében a torna-vívoda kertjében, kedvezőtlen idő esetében a téli-torna-teremben, mindannyiszor délután 5 órakor tartatnak, a t. szülők és ügypártoló közönség tisztelettel meghívtnak. Kolozsvárt, 1880. június 7-én. Nyárádi Lajos, torna-tanár.

Hazai hírek.

— **A magyar tüzoltók** V-ik országos közgyűlése aug. 20—24-ik napjaiban lesz Pozsonyban. E közgyűlés egyik főfeladata beigazolni azt, hogy a tüzoltó-intézmény hazánkban évről-évre nagyobb, sőt már is oly haladást mutat föl, mely más országokéival bátran versenyezhet. Az ünnepélyre nemesak az összes magyar, hanem számos lajtántuli, sőt nemetországi egyület (összesen közel ezret, meghívták; a közgyűlés alkalmával tüzoltószert kiállítás ésnépünnepély is fog tartatni, az illető napon pedig a királyi vár romjait teljesen kivilágítják a pozsonyi tüzoltó egyület nyilvános gyakorlatot fog tartani. A közgyűlésen részt venni óhajtó tüzoltók számára engedélyezendő díjkedvezményeket iránt az összes hazai vaspálya-igazgatóságok már is megkerestettek. Maga Pozsony város polgársága mindent elkövet, hogy az sikert arasszon; e gyűlékezett, mely az ez alkalommal főfőtandó tárgyalások s különösen a tüzoltószert-kiállítás által tüzoltó

intézményünk előmozdítására jelentékeny befolyást van hivatva gyakorolni.

— **Orlay Soma** † Orlay (Petrich) Soma hivatott képiró, ki néhány éve hajadon leányát, egy éve orvos-növédék fiát és most egy hete nejet veszít el, szombat este a sok csapás alatt kiszenvedett. — Egy megható tragediát küzdött hőiesen végig, izelve az élet minden keserűségét, minden csalódását, mit tetézett még fejögre, melyben fiatal korától fogva szenvedett s melyhez utjabban még tífóbjaja is járult. Csáládjából a boldogultnak 81 éves öz atyja feljött a vidékről fiának halálos ágyához. Orlay jelenleg 58 éves volt. 1822-ben született Békésmegyében. Pápan tanult, hol bensőviszonyban volt Petőfivel és Jókai-val. Ismeretes ez iskolai triumviratus története. Mindhármán nemes becsvágytól égve álmadoztak a jövőről Orlay festő lett nevével és két szép gyermekével békésmegyei birtokára vonult vissza, majd visszatért a fővárosba. — Mint képiró leginkább a magyar történet nevezetes tényei ragadták meg kültői lelkületét s azokat örökölte meg vásznán. Egy némely festményének mása szélesebb körben is elterjedt s talán legismeretesebb „Petőfi Debreczenben“ czimű képe továbbá a Vörösmarthy „Szép Ilonájá“-hoz rajzolt képei. Életének utolsó éveiben, buzgóon gyűjtötte a Petőfi Sándor életére vonatkozó adatokat, melyeket emlékezete után hol kiegészített, hol helyreigazított. Mindenesetre leginkább volt hivatva Petőfi életrajzának megírásához s az irrdalom bizonynyal nagy veszteséget szenved, hogy a halál kérelhetlen keze ebben megakasztotta. A családi gyászlap, mely halálát és temetését idejét jelenti így szól: Petrich Soma saját, ügygyermekei Szuk Andrásné szül. P. Karolina, Petrich Pál és Petrich Mihály; valamint szentí szeretett fia, testvérük, illetőleg rokonuk Orlay Soma festő-művésznek, élte 58. évében, 1880. június 5-én délután 5 órakor, hosszas szenvedés után történt gyorsan kimúltát. A boldogult földi maradványai folyó hó 7-én Délután 4 órakor fognak az ágost. hiv. evangélikus egyház szerint lakásáról: (Üllői-ut 9-ik szám) a kerepesi-uti közsírkertben örök nyugalora átétetni. — Áldás és béke hamvaíra!

— **Árpád sírját** Thaly Kálmán vezetéce alatt nagy buzgalommal keresik Ó-Buda határában zeddig elég biztató eredményre jutottak, melyek reményt nyújtanak, hogy nem lesz egészen sikertelen. A téren, hol a Fejéregyház romjait sejtették, megkezdék az ásásokat. Ásatások közben a délnyugati sarkon ráakadtak egy nagy háromszögben faragott kőre, melyet Thaly rómainak vél s azt hiszi, hogy az itt talált régi római építmények valamelyikéből, talán épen a nagyszerű vízvezetékű vétetett s a Fejéregyháznak tűzfalát koronázta, s midőn a templom összeomlott, ide dült. Kiemeléséhez nyolcz ember ereje volt szükséges. Találtak azonfelül számos emberi és locontokat, emberi koponyát, vasgyűrűt, koporsó-szögekhez hasonló vasdarabokat, a miből azt következtetik, hogy a templom környéke s tán maga a templom is akkori szokás szerint temetkező hely volt. A ló és emberesontok utabb részéről Thaly azt hiszi, hogy ezek abból a csatából valók, melyet Thurzó emlit a XVI. század végéről, s mely e helyen vívottott egy magyar és egy török lovas csapat között. Akadtak még több megszenvedett gerenda- és fadarabra, valamint a kővek egy része is égett, kormos és olvat tarackmázzal látszik bevonva, a mi arra enged következtetni, hogy a Fejéregyház tűz által pusztult el. Kiváncatosnak látszott, hogy az ásásokok mélyebbre is folytattassanak; hogy a templom eredeti talaja s nefatáni kriptá napfényre jöjjenek, a mi azonban a föltakadó talajviz miatt ezuttal lehetetlennek bizonyult, s így a további kutatást ez alkalommal félbe kellett hagyni s bevárni azt az időt, mikor a talajvize lezáll.

KÖZGAZDASÁG.

S z ö l ö b e t e g s é g. Mihályi Béla berekszoói szőlőjében valamely betegség kezdett mutatkozni, a mely abban jelentkezik, hogy a levelek összezsugorodnak, leszáradnak, az ifjú hajtások gyorsan lefornnyad s az egész fa kihal, Csodálatos azonban, hogy, bár a gyökér is betegnek látszik, csakhamar új hajtás támad. Arra még nem volt idő, hogy észlelni lehetett volna, vajjon az új hajtás életre való-e. Barcsay Béla és Téglás Gábor Déván a beteg fákat megvizsgálván, annyit biztosan állítanak, hogy e betegség nem a phyloxera okozza.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos: **BÉKÉSY KÁROLY.**

NYILTTÉR. *)

DOCTOR

B. Máthé Dénes

fogászmester és plombeur

teendői miatt, e hó 15-ig marad Kolozsvárt és csak azután indul körútjára M. Vá-sárhely, Szászrégen, Beszterce és Deérsre.

Kolozsvárt rendel Sétáter-utca Veres-ház.

*) E rovat alatt megjelenő czikkekrért semmi felelősséget sem vállal a szerk.

M. kir. államvasutak MENETTERVE keleti vonal.

Érvényes 1880. évi május hó 15-étől.

Nagyvárad—predeali irány.

Állomások		Gyors-vonat		Személy-vonat		Vegyes-vonat		Menetjegy-árak			
		2. sz.		4. sz.		42. sz.		II. oszt.		III. oszt.	
		óra	perc	óra	perc	óra	perc	frt	kr.	frt	kr.
Nagyvárad (Vendéglő)	Elind.	3	21	5	10	6	30	6	02	4	30
Rév	"	4	28	6	34	10	00	4	17	2	97
Csucs (Vendéglő)	"	5	28	7	38	12	20	2	83	2	02
Bánffy-Hunyad	"	6	02	8	15	2	00	1	96	1	40
Egeres	"	—	—	9	00	3	20	1	11	—	79
Kolozsvár (Vendéglő)	Érkez.	7	03	9	50	4	52	—	—	—	—
Kolozsvár	Elind.	7	13	10	14	5	20	—	—	—	—
Apahida	"	—	—	12	04	8	49	2	04	1	46
Gyères	"	—	—	12	04	8	49	2	04	1	46
Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé)	Érkez.	8	48	12	38	9	41	—	—	—	—
Kocsárd (Vendéglő)	Elind.	8	53	12	48	9	30	2	72	1	94
Maros-Ujvár	"	—	—	12	56	9	42	2	99	2	14
Felvincz	"	—	—	1	03	10	00	2	96	2	14
Nagy-Enyed	"	9	17	1	27	11	00	3	50	2	50
Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)	Érkez.	9	32	1	47	11	35	—	—	—	—
Tövis (Vendéglő)	Elind.	9	39	2	07	12	34	4	05	2	90
Karácsonfalva	"	—	—	2	35	1	28	4	69	3	35
Balázsfalva	"	10	08	2	50	1	01	4	95	3	53
Hosszu-Aszó	"	—	—	3	07	2	28	5	66	4	04
Mikeszása	"	—	—	3	23	2	59	5	66	4	04
Kapus (Elágazás Nagy-Szeben felé)	Érkez.	10	41	3	41	3	28	6	05	4	32
Kapus (Vendéglő)	Elind.	10	48	3	51	3	52	6	44	4	61
Medgyes	"	11	02	4	11	4	37	7	16	5	10
Erzsébetváros	"	11	24	4	44	6	00	7	16	5	10
Szegesvár (Vendéglő)	Érkez.	11	51	5	22	7	09	8	01	5	73
Szegesvár	Elind.	12	11	5	32	—	—	8	41	6	00
Héjasfalva	"	12	26	5	50	—	—	9	03	6	45
Erked	"	—	—	6	28	—	—	10	10	7	22
Homoród-Kőhalom	"	1	31	7	29	—	—	11	08	7	01
Agostonfalva	"	2	02	8	18	—	—	12	95	8	29
Apáca	"	2	22	8	51	—	—	12	17	8	70
Földvár	"	2	42	9	23	—	—	13	03	9	32
Brassó	"	3	23	10	12	—	—	—	—	—	—
Predeal	Érkez.	4	28	11	39	—	—	—	—	—	—

Predeal—nagyvárad irány.

Állomások		Gyors-vonat		Személy-vonat		Vegyes-vonat		Menetjegy-árak			
		1. sz.		3. sz.		63. sz.		II. oszt.		III. oszt.	
		óra	perc	óra	perc	óra	perc	frt	kr.	frt	kr.
Predeal	Elind.	12	59	4	53	—	—	13	04	9	32
Brassó	"	2	14	6	13	—	—	12	17	8	70
Földvár	"	2	42	6	52	—	—	11	95	8	29
Apáca	"	3	01	7	23	—	—	10	08	7	91
Agostonfalva	"	3	16	7	51	—	—	11	10	7	21
Homoród-Kőhalom	"	3	46	8	41	—	—	9	03	6	45
Erked	"	—	—	9	41	—	—	8	41	6	00
Héjasfalva	"	4	56	10	15	—	—	8	01	5	73
Szegesvár (Vendéglő)	Érkez.	5	09	10	32	—	—	—	—	—	—
Szegesvár	Elind.	5	14	10	52	7	10	—	—	—	—
Erzsébetváros	"	5	40	11	31	8	40	7	16	5	10
Medgyes	"	6	01	12	06	9	50	6	44	4	61
Kapus (Elágazás Nagy-Szeben felé)	Érkez.	6	13	12	24	10	18	6	05	4	32
Kapus (Vendéglő)	Elind.	6	33	12	30	11	30	—	—	—	—
Mikeszása	"	—	—	12	49	12	11	5	66	4	04
Hosszu-Aszó	"	—	—	1	05	12	35	5	66	4	04
Balázsfalva	"	7	05	1	25	1	05	4	95	3	53
Karácsonfalva	"	—	—	1	40	1	33	4	69	3	35
Tövis (Elágazás Gyulafehérvár felé)	Érkez.	7	32	2	06	2	16	4	05	2	90
Tövis (Vendéglő)	Elind.	7	39	2	26	3	00	—	—	—	—
Nagy-Enyed	"	7	56	2	48	3	50	3	50	2	50
Felvincz	"	—	—	3	10	4	30	2	99	2	14
Maros-Ujvár	"	—	—	3	17	4	41	2	99	2	14
Kocsárd (Elágazás M.-Vásárhely felé)	Érkez.	8	20	3	24	4	52	2	72	1	94
Kocsárd (Vendéglő)	Elind.	8	25	3	34	5	30	—	—	—	—
Gyères	"	—	—	4	10	6	40	2	04	1	56
Apahida	"	—	—	5	38	9	00	—	53	—	37
Kolozsvár (Vendéglő)	Érkez.	10	11	5	59	9	36	—	—	—	—
Kolozsvár	Elind.	10	21	6	24	7	04	—	—	—	—
Egeres	"	—	—	7	22	8	52	1	11	—	79
Bánffy-Hunyad	"	11	34	8	08	10	50	2	96	1	40
Csucs	"	12	08	8	50	12	30	4	83	2	02
Rév	"	12	50	9	48	3	40	6	17	2	97
Nagyvárad (Vendéglő)	Érkez.	1	45	11	00	7	02	6	02	4	30

Kapus—nagyzebeni szárnyvonal.				Tövis—gyulafehérvári szárnyvonal.				Kocsárd—marosvásárhelyi szárnyvonal.			
Állomások		Állomások		Állomások		Állomások		Állomások		Állomások	
Kapus (Ven.) Ind.	11 10	N-Szeben (Ven.) Ind.	3 58	Tövis (Vend.) Ind.	2 39	Gy-Fehérv. (Y.) Ind.	1 01	Kocsárd (Ven.) Ind.	9 10	M.-Vásárhely Ind.	12 06
N-Szeben (Ven.) Ér.	1 41	Kapus (Ven.) Ér.	5 50	Gy-Fehérv. (Y.) Ér.	3 11	Tövis (Vend.) Ér.	1 33	Maros-Ludas	10 18	Csapó-Radnóth	1 26
										Maros-Ludas	2 23
										M.-Vásárhely Ér.	3 17

JEGYZET: A vastagabb számok az esti 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig számított éjjeli időt jelentik. — Az árak Kolozsvártól vannak számítva.

SÁRGA KRISTÓF

fehérenemű és vászon-raktára

Kolozsvártt.

(belközéputca, kisegítő alatt.)

Kül- és belföldi nagykereskedők és gyárosokkati egyenes összeköttetésemnél fogva azon kellemes helyzetben vagyok n. érd. vevőimnek kezesség mellett, legutányosabb áron valódi árakkal szolgálni.

Raktáromban legnagyobb választékban kaphatók:

Férfi fehér-íngék, chifon, creton és madepolan szövethöl, sima, himzett és redős gallérral, vagy a nélkül 85 krtól 3 frt 50 krig.

Férfi színes íngék, angol oxford, creton és madepolan szövethöl 100 különböző mintára, jó színtartó 60 krtól 2 frt 60-ig.

Színes és fehér gyapjú alsó-íngék és nadrágok 70 krtól 5 frt.

Férfi alsó nadrágok (gatyák) mindennemű szabásu, legjobb len- és pamut vászonzól 70 krtól 2 frt 50-ig.

Férfi legújabb gallérok és kézelők 4 rétt legjobb chifon szövethöl párja 40 kr.

Férfi színes-szöl selyem, — len és pamut zsebkendők szegve 6 darab egy kötegben 60 krtól 7 frt.

Valódi len fehér zsebkendők 6 darab egy kötegben 1 frt 50 krtól 7 frt.

Női íngék len és pamut vászonzól, sima, himzett vagy redős 1 krtól 5 frt.

Női háló réklík, 1 krtól 5 frt, főkötők len és schifon vászonzól 40 krtól 80 krig. (79) 19—*

Női alsó szoknyák és nadrágok 90 krtól 7 frt.

Női piquet réklík, nadrágok és szoknyák, 1 frt 50 krtól 5 frt.

Függöny-eczek, gyapjú pamut takarók, paplanok, madráczok, mely utóbbiakból különösen nagy raktárt tartok.

Legújabb szerkezetű esernyők, 1 frt 40-től 15 frt.

Férfi és színes harisnyák, gyapjú, len, pamut és selyemből, párja 15 krtól 1 frt 50 krig.

Legújabb nyakkendők, posztó, szavaszőr és glage kesztyűk, nadrágtartók, harisnya-kötők, órasinorok stb. legutányosabb áron.

Férfi és színes asztalnemű, mindenféle len és pamut vászon szín-tartó

creton, oxford és madepolan, színes íngszövetek

1000 különböző mintára 16 krtól 52 krig, 100 különböző fajtájú chifon, creton és madepolan fehér íngszövetek 80, 155, és 170 centiméter széles 22 krtól 70 krig, sima, himzett és redős

len és pamut ingbetétek 25 krtól 3 frt. Len és chifon himzett stráfók és betétek, kö-

15, varró, himzó pamutok és csőznák, ujjon szilótték részére főkötők, réklík és takarók stb.

Továbbá elvállalok kiházasítás, vagy magán szükségére kívánt fehéreneműk pontos elkészítését; kitűnő szabás és jó összeállításra legnagyobb figyelem van fordítva.

Megrendeléseket, nyak bőség, váll- és ujjahossza, papírszeleten pontos mértéke be- küldése mellett saját felelősségemre azonnal teljesítek, mely esetben árt és fajtáját meghatározni kérem.

Bármely megrendelés ha nem tökéletesen kielégítő, az érte fizetett összeget vissza- szolgálok, vagy másokkal kívánatra kicserélem.

Legjobb törekvésem n. érd. vevőim bizalmát továbbra is kiérdemelni és azt meg- tartani

alázatos szolgálja

Sárga Kristóf.

Mindenkinek egészséget

BORSZÉK.

Gyógyhelyiség, Csikmegyében, fürdőidény- re (saison) kezdetét veszi június hóban és tart szeptember 10-ig. Vasas-földes-égyényes szénssavval telített kellemes ízű ásvány-savanyú-vizei hideg és meleg fürdői kitűnő eredménnyel használtattak és ajánlatnak gyom- mor bélesatorna, légzőszervek betegségeiben; vészegénység, görvély, angolkór, hügy- és nemzőszervi bajokban; csúsz és köszvény, máj és lépvérbőség és az idegrendszer többféle bajaiban, sőt az éghajlati gyógymóddal egybekötve kedély- betegségeken is.

A borszéki savanyú-víz, mely egész Európában el van terjedve, s melyből évenként, már is több, mint 3 millió palack-víz hozatik forgalomba, nemcsak mint gyógyvíz, ha- nem mint ivóvíz magára vagy borral vegyítve kellemes itató ize; dús és állandó kötött szénssavtartalmu s zavartalan kris- tály tiszta átlátszó tulajdonainál fogva a Continensen ismert savanyú vizek között első helyen áll, s méltán megérdemli a savanyúvizek „királya” czímét.

A fürdők a legnagyobb csim-, rend- és kényelemmel van- nak berendezve, és a természet helyi nagyszerűségéhez ké- pest időfűlés és szórakozásra jól berendezett nagyszerű feny- ves-sétányok kínálkoznak.

Fürdőorvos ez idény alatt Dr. Fejér Dávid (az ösz- szes gyógytudományok tudora; műtő s kiérdemesített seb- szeti tanársegéd).

Van jól berendezett gyógytára, okleveles gyógyszerész kezelése alatt, van távirda és postahivatal; olvasó-, teke- és zongora-terem; jól berendezett vendéglők s kényelmes bér- lakházak stb. Zenével a publikumot Salamon János híres kolozsvári kitűnő zenekara gyönyörködteti; gondoskodva van a közbiztonság és közegészségügy háborítlan fentar- tásáról, s végül a közlekedés könnyítése és a n. é. fürdő- vendégek úti kényelmének eszközése szempontjából közvet- len Borszék- és Sz.-Régen között már az idény július 1-től kezdődőleg társas-gyorskocsiközlekedés létesített, két ruganyos kocsival hetenkint kétszeri közlekedéssel.

Útasdíj: egy 4 személyből álló család után Régentől Borszékig, vagy vissza egy menetire 25 frt. személyenkint pedig 7 frt 50 kr. o. é. 3—12 éves gyermekek és ese- léd-személyzet fele díjjal.

Felvételi iroda Sz.-Régenben a „fehérbárány” ven- déglőben, Borszéken a gyorskocsi szállodában.

Kelt Borszéken, 1880. május hóban.

A borszéki üzlet- és fürdő-igazgató bizottmánya.

(209)

2—*

sewellep otipn telioptnifl3948

Nyomatott a KELET” nyomdájában Kolozsvártt.

LEGNAGYOBB RAKTÁR

Olaj festékek,

Száraz festékek,

firneissok, lakkok, ecsetek, továbbá:

Vizhatlan mész és

Portland cementből

mérsékelt árak mellett

Gergely Ferencznél

FÖTÉR 20 SZ. a „TÖRÖKHÖZ.”

(129)

13—*

TANNIN.

Olomtól mént ártalmatlan haj festanyag ósz,fejér, veres hajnak, szakálnak és szemöldöknek a legegyszerűbb módon egyszer használva egészen megbízható és biztosan hibátlanul ragyogó szőke, barna vagy fekete színt ad, amét visszanyeri a haj, mint a nyulmél öszlős előtt bírt, és a mely színt sem für- dő, sem gőzfürdő többé el nem vesz. Ára 2 frt 50 kr.

Dr. Landauer illatos hajbalzsama, garantírozott és teljesen megbízható szor, hogy a haj hullását kétszeri használat után megakadályozza és növecszt előmozdítja. Ára 1 frt.

SZEPLŐ

májfolt, fakadék, bőrtarka, arcvörösség